

2.10. Regionkommittén betonar att det ramprogram som överenskommelserna till sist kommer att resultera i bör genomföras i enlighet med subsidiaritetsprincipen. På så sätt tillåts Europeiska unionen, medlemsstaterna, de lokala och regionala myndigheterna, arbetsmarknadens parter och samhället i allmänhet att delta aktivt genom olika former av samarbete och samordning.

2.11. ReK rekommenderar att kommissionen upprättar en mellaninstitutionell arbetsgrupp med ReK som fullvärdig medlem och med ansvar för skydd och främjande av minoritetsspråk (som används i mindre utsträckning) och regionala språk.

2.12. ReK uppmanar de lokala och regionala myndigheterna att främja minoritetsspråk (som används i mindre utsträckning) och regionala språk i kulturproduktion, audiovisuella media, press och förlagsverksamhet, eftersom dessa kanaler är bäst lämpade för spridning av mångfacetterade språkmodeller. Detsamma gäller allt undervisningsmaterial och livslångt lärande.

2.13. ReK rekommenderar att frågan om minoritetsspråk och regionala språk snarast förs upp på dagordningen för regeringskonferensen 2004, för att dessa språk skall få vederbörligt erkännande i EU-fördragen.

Bryssel den 13 juni 2001.

Regionkommitténs

ordförande

Jos CHABERT

Yttrande från Regionkommittén om "Memorandum om livslångt lärande"

(2001/C 357/10)

BAKGRUND

Kommissionens arbetsdokument "Memorandum om livslångt lärande" (SEK(2000) 1832 slutlig).

Europeiska kommissionens beslut av den 9 januari 2001 att i enlighet med artikel 265 första stycket i EG-fördraget rådfråga Regionkommittén i ärendet.

Presidiets beslut av den 13 juni 2000 att utarbeta ett yttrande i detta ärende och att ge utskott 7 (utbildning, yrkesutbildning, kultur, ungdomsfrågor, idrott, medborgerliga rättigheter) i uppdrag att utarbeta yttrandet i fråga.

Det utkast till yttrande (CdR 19/2001 rév. 2) som utskott 7 antog den 23 april 2001 (föredragande: Christina Tallberg, S-PSE).

Ordförandeskapens slutsatser från Europeiska rådet i Lissabon den 23–24 mars 2000, Europeiska rådet i Feira den 19–20 juni 2000 samt Europeiska rådet i Stockholm den 23–24 mars 2001.

Kommissionens vitbok från 1995 om utbildning "Lära och lära ut — På väg mot kunskapssamhället" (KOM(95) 590 slutlig) och kommissionens meddelande "För ett kunskapens Europa" (KOM(97) 563 slutlig).

Kommissionens meddelande "eLearning — Att planera morgondagens utbildning" (KOM(2000) 318 slutlig) och kommissionens rapport om tillgång till fortbildning inom unionen (KOM(97) 180 slutlig).

Regionkommitténs yttrande av den 16 november 1994 om att göra 1996 till det europeiska året för livslångt lärande (CdR 244/94 fin⁽¹⁾; KOM(94) 264 slutlig) och Regionkommitténs yttrande av den 15 juli 1998 om kommissionens rapport "Tillgång till fortbildning inom unionen" (CdR 424/1997 fin⁽²⁾; KOM(97) 180 slutlig).

Regionkommitténs yttrande av den 14 december 2000 "eLearning — Att planera morgondagens utbildning" (CdR 314/2000 fin⁽³⁾; KOM(2000) 318 slutlig).

Vid sin 39:e plenarsession den 13–14 juni 2001 (sammanträdet den 14 juni) antog Regionkommittén enhälligt följande yttrande.

1. Regionkommitténs synpunkter

1.1. ReK välkomnar kommissionens memorandum som en mycket viktig utgångspunkt för att mobilisera alla relevanta aktörer i syfte att öka takten på utvecklingen inom olika tänkbara utbildningsområden. Detta för att i sin tur stimulera till ett aktivt medborgarskap samt möta den nya kunskapsbaserade ekonomins behov.

1.2. ReK anser att en mycket viktig aspekt i memorandumet är att det även lyfter fram den livsvida lika väl som den livslånga dimensionen av lärande genom att påvisa de stora möjligheter som finns i lärande även utanför de formella utbildningssystemen.

1.3. ReK instämmer i kommissionens tankar om att det nu är tid att omsätta tankarna om livslångt lärande i handling och att det är dags att utarbeta strategier såväl inom unionen som nationellt, regionalt och lokalt. Detta skall givetvis ha sin utgångspunkt i subsidiaritetsprincipen.

1.4. Kommissionens tankar om att genomföra en diskussion om det livslånga lärandet så nära medborgarna som möjligt innebär ett nytt intressant tillvägagångssätt som ReK känner förtroget med och ställer sig bakom.

1.5. ReK instämmer i kommissionens åsikt att det livslånga lärandet skall komma alla till del, människor i alla åldrar, med olika bakgrund och förutsättningar. Den regionala och lokala nivån möter människorna i deras dagliga liv som barn, vuxna och äldre.

1.6. ReK anser att det finns en stor potential i de lärandemiljöer som kan tillvaratas genom en systematisk mobilisering av de olika tänkbara aktörer som finns lokalt och regionalt.

1.7. ReK välkomnar kommissionens avsikt att utifrån föreliggande memorandum

— initiera ett samråd nära medborgarna, med inriktning på deras utbildningsbehov, med ansvariga aktörer på alla nivåer,

— inleda en debatt om en övergripande strategi för genomförandet av livslångt lärande för individer på alla områden inom det offentliga och det privata livet,

— involvera nyckelaktörer som ansvarar för livslångt lärande på alla nivåer, inklusive EU:s institutioner och arbetsmarknadens parter och att på grundval av resultatet av detta breda samråd föreslå målsättningar, insatser och riktmärken för genomförande av en strategi för livslångt lärande.

1.8. ReK stöder detta arbetssätt eftersom en diskussion om livslångt lärande påtagligt måste involvera medborgarna själva och olika tänkbara aktörer i lärande.

1.9. För ReK är det viktigt att delta i och främja en sådan debatt. ReK företräder de lokala och regionala politiska nivåerna som har ansvaret för att kommuninnevånarna kan försörja sig, utvecklas och delta aktivt i samhällslivet — inte minst i de demokratiska processerna.

1.10. De lokala och regionala nivåerna har även ansvaret som

— utbildningsmyndigheter/utbildningshuvudmän, eftersom många lokala och regionala myndigheter ansvarar för både allmän utbildning och yrkesutbildning,

⁽¹⁾ EGT C 210, 14.8.1995, s. 74.

⁽²⁾ EGT C 315, 13.10.1998, s. 9.

⁽³⁾ EGT C 144, 16.5.2001, s. 34.

- sociala myndigheter, med ansvar för medborgarnas välfärd, detta gäller för såväl barn, vuxna som äldre, och för att de mest utsatta grupperna kan vara delaktiga och integreras i samhället, särskilt personer med fysisk och/eller psykisk funktionsnedsättning,
- koordinatör för lokal och regional utveckling och tillväxt, och har därigenom intresse av att också utveckla arbetskraftens färdigheter.
- arbetsgivare — och som sådana ett direkt intresse av att utveckla sina egna anställdas färdigheter.
- lokala och regionala partners till den sociala ekonomins aktörer i avsikt att stimulera människors delaktighet i demokratiska processer.

Det livslånga och livsvida lärandet

1.11. ReK delar helt uppfattningen att konceptet för livslångt lärande skall komma alla till del, människor i olika åldrar, med olika bakgrund och förutsättningar. ReK ser också det livslånga lärandet som en grundförutsättning för varje regions och samhälles överlevnad och möjlighet att utvecklas och att ge Europeiska unionen en tät position i den kunskapsbaserade ekonomin.

1.12. ReK finner det vidare av utomordentlig betydelse att memorandumet tagit fasta även på det livsvida och det livslånga lärandet genom att lyfta fram de stora möjligheter som finns i lärande särskilt utanför det formella skolväsendet, nämligen

- icke-formellt lärande i föreningsliv, genom frivillig kursverksamhet, folkhögskolor, studieförbund, open universities m.m., och genom
- informellt lärande i arbetslivet och vardagslivet. ReK anser att det behövs en grundligare analys av det informella lärandets omfattning och betydelse.

1.13. ReK inser att breddningen av begreppet det livslånga lärandet innebär en perspektivförskjutning samt att begreppet lärande inte längre likställs med undervisning i formella utbildningssystem och inte heller begränsas till att gälla ämnesspecifikt kunskapsinhämtande. I stället kommer individens lärandepotential och möjlighet till utveckling att placeras mer i fokus.

1.14. ReK inser vidare att detta synsätt kommer att påverka de formella utbildningssystemens roll. ReK finner det viktigt att en diskussion förs om hur skolan i större utsträckning kan

inriktas på att öka medvetenheten om olika läroformer samt att stödja ett förhållningssätt hos individerna om lärande i olika sammanhang utanför skolan och genom olika skeden i livet.

1.15. Som plattform för det livslånga och livsvida lärandet blir barn- och ungdomsskolans kanske viktigaste uppgift att skapa de kunskaps- och inlärningsmässiga förutsättningar som behövs för att ständigt stimulera nyfikenhet och lusten att lära.

I memorandumet finns sex olika punkter — centrala budskap — som utgör en ram för den fortsatta öppna debatten.

(1) *Nya grundläggande färdigheter för alla*

1.16. ReK välkomnar en diskussion om grundläggande färdigheter för alla och instämmer i kommissionens synpunkt att en sådan diskussion hellre bör ta sin utgångspunkt i breda kunskapsområden än i traditionella skolämnen. ReK vill ta del i en sådan diskussion.

1.17. Förmågor såsom att kunna läsa, skriva och räkna är fortfarande mycket viktiga. Men de kan också ses som medel för kunskapsinhämtning, kommunikation och problemlösning. Även kunskaper i IKT och främmande språk kan ses som medel som stöder sådana färdigheter. Andra färdigheter som nämns i memorandumet är "drivkraft för egen utveckling", "ett utvecklat förhållningssätt till eget lärande" och "entreprenörskap".

1.18. Förståelse, respekt och empati för medmänniskor — oavsett etnisk bakgrund, språk eller religion — är exempel på sådana insikter för alla som de olika formerna av lärande bör ge stöd för. Ytterligare exempel är förståelse för att den europeiska mångfalden vad gäller exempelvis språk, kultur och naturförhållanden skapar mervärde som kan berika och styrka en europeisk identitet.

1.19. På samma sätt kan insikter om lokal och regional mångfald skapa ett mer dynamiskt och handlingskraftigt kunskapsområde.

1.20. Jämställdhetsaspekter och frågor om vår miljö behöver uppmärksammas.

(2) *Mer investering i mänskliga resurser*

1.21. ReK finner det i likhet med kommissionen angeläget med en diskussion kring ökade investeringar i mänskliga resurser och en central fråga är hur dessa insatser skall ge bästa effekt. En viktig roll för lokala och regionala myndigheter att tjäna som broar mellan å ena sidan företag/arbetsliv och å den andra lokala utbildnings- och fortbildningsanordnare. Lokala och regionala myndigheter har unika förutsättningar för att inleda konstruktiva partnerskap med både arbetsmarknadens

parter och utbildnings- och fortbildningsinstitutioner och därmed skräddarsy utbildningsmöjligheterna efter särskilda lokala behov och krav.

1.22. ReK vill dock understryka vikten av att sådana system inte utformas så att de skapar klyftor mellan dem som befinner sig i arbete och de arbetslösa eller dem som befinner sig utanför arbetskraften, eller mellan de individer som har hög respektive låg utbildningsnivå.

1.23. Finansieringen av det livslånga lärandet kan därför inte begränsas till att vara en avtalsfråga mellan arbetsmarknadens parter. Finansieringen bör därför anpassas efter det nya synsätt på lärande och utveckling som kommissionens rapport ger uttryck för.

1.24. Det är dessutom ytterst viktigt att man inte begår misstaget att förringa det livslånga lärandets betydelse för att helt enkelt spara pengar: Utbildning är i första hand bildning av den egna personen, och först i andra hand inhämtande av yrkeskunskaper.

(3) *Innovation i undervisning och inläring*

1.25. ReK delar kommissionens uppfattning att IKT-baserade läromedel innebär stora möjligheter vad gäller innovation i undervisnings- och inlärningsmetoder men att dessa också måste användas i lämpliga sammanhang. Lågutbildade har svårare att ensamma klara IKT- och distansteknik och har därmed större behov av handledning. ReK vill understryka behovet av att även föra en diskussion om utveckling och utformning av sådana lokala inlärningsmiljöer där människor kan lära tillsammans.

(4) *Att värdesätta lärandet*

1.26. ReK inser det ökande behovet av att erkänna genomfört lärande eller uppnådd kompetens. ReK ser samtidigt en risk för att ett sådant behov kan leda till utformande av komplicerade tekniska system för kunskapsvärdering eller system där individer mer uppfattas som objekt i stället för att stödjas i sitt behov av att få sina kunskaper erkända och dokumenterade.

1.27. Sådana system kan snarare skrämja individerna och motverka det syfte de är avsedda för. Därför är det viktigt att individen själv ses som informationsbärare och som kompetensbärare. Ett intressant exempel är den europeiska språkportföljen.

(5) *Nytänkande inom studie- och yrkesvägledning*

1.28. ReK delar uppfattningen att vägledningstjänster måste vara tillgängliga lokalt och att de bör främjas genom nätverk. Lokal tillgång till modern informationsteknik blir nödvändig. Det är viktigt att insatserna inte begränsas till studieinformation eller framtida yrkesval utan kan utgöra ett kraftfullt stöd vid individ- och karriärplanering och uppmuntra dem med mindre positiva erfarenheter från sin skoltid.

(6) *Att föra lärandet närmare individerna*

1.29. ReK instämmer helt i kommissionens uppfattning om nödvändigheten av att mobilisera resurser till stöd för livslångt lärande på lokal nivå. Det är viktigt att diskussioner initieras på det lokala och regionala planet.

1.30. ReK konstaterar att memorandumet uttrycker att lärande från barndom till ålderdom — för de flesta — äger rum på lokal nivå. Det är lokala och regionala myndigheter som tillhandahåller infrastrukturen för tillgång till livslångt lärande, däribland barnomsorg, avlastning för anhöriga som vårdar, sociala tjänster och färdmedel. Det är därför mycket viktigt att mobilisera resurserna till stöd för livslångt lärande lokalt och regionalt.

1.31. ReK instämmer i att det är av grundläggande intresse att utbildning och livslångt lärande kan ske så nära inlärarna som möjligt. Skall olika delar av EU kunna utvecklas in i den kunskapsbaserade ekonomin måste såväl förutsättningar för kompetensförsörjning som tillgång till livslångt lärande stödjas i hemtrakten.

1.32. Den geografiska tillgängligheten bör också ses i sammanhang med andra åtgärder att öka tillgängligheten för den enskilde både vad avser form och förläggning.

— På dagtid/kvällstid samt under helger.

— Under sommaren och traditionella lovtider.

— Ofta förekommande kursstarter.

— Distansstudier.

— Flexibelt lärande med handledning.

1.33. Uppbyggnaden av en lokal infrastruktur för livslångt lärande behöver inte leda till att särskilda avskilda verksamheter etableras utan kan i så hög utsträckning som möjligt bygga på de funktioner som redan finns, kompletterade med de nyckelfunktioner som saknas. Det innebär att ReK inte eftersträvar standardutformade lokala lärcenter.

1.34. ReK delar helt uppfattningen att konceptet för livslångt lärande skall komma alla till del, människor i olika åldrar, med olika bakgrund och förutsättningar, eftersom en ständig kompetensutveckling utgör en grundförutsättning för varje regions och samhälles överlevnad och möjlighet att utvecklas.

2. Regionkommitténs rekommendationer

2.1. ReK anser att en framgångsrik strategi för livslångt lärande i Europa ställer krav på lokalt och regionalt fastställda mål samt att relevanta uppföljningssystem utvecklas. Detta i syfte att man skall kunna beskriva utvecklingstendenser och målpuppfyllelse samt kunna göra jämförande analyser.

2.2. Strategin för livslångt lärande förutsätter också att statistik och indikatorer utvecklas. Enligt kommissionens dokument lägger nuvarande utbildningsstatistik främst tonvikten på att beskriva utbildningsinstitutionens verksamhet och mindre på individers eller företags lärande och utbildning.

2.3. ReK finner det sannolikt att resurser kan komma att behöva omfördelas för att stödja en utveckling av icke-formellt och informellt lärande.

2.4. ReK välkomnar att handlingsprogrammen Sokrates, Leonardo da Vinci, Ungdom, e-Learning och Kultur 2000 ses som hjälpmedel i att utveckla den europeiska dimensionen av livslångt lärande.

2.5. ReK anser att behov kommer att finnas av en systematisk mobilisering av de olika tänkbara aktörer i lärande som finns lokalt och regionalt.

2.6. ReK anser att de ambitiösa mål om det livslånga och livsvida lärandet som sätts upp i memorandumet kommer att ställa krav på samordning, infrastruktur, institutionella ramar och samverkan. Men ett livslångt och livsvitt lärande omfattande människor i olika åldrar, på olika kunskapsnivåer, och i olika delar av EU kan inte utvecklas och införas uppifrån. Det måste i stället formis utifrån medborgarnas behov och förutsättningar med utgångspunkt i de behov och förutsättningar som identifieras lokalt och regionalt.

2.7. ReK anser att det är de lokala och regionala myndigheterna som uteslutande har förutsättningarna att kunna hantera sådana frågor som anges i 1.30. På nationell nivå — eller i förekommande fall på delstatsnivå eller motsvarande — blir den viktiga uppgiften att skapa förutsättningar och incitament för individer, företag och offentliga aktörer att investera i utbildning och lärande.

2.8. ReK ser det däremot som angeläget att de olika goda exempel som finns vad gäller infrastruktur för livslångt lärande bör tas till vara och spridas. En konkret insats vore att nu skapa en webb-baserad konferens där det skulle finnas möjlighet att finna lokala exempel på inslagen i sådan infrastruktur från Europas olika delar och möjligheter att skapa kontaktvägar. ReK anser att man också bör utveckla en europeisk databas.

2.9. ReK anser det vara nödvändigt att en samarbetskommitté mellan kommissionen och Regionkommittén tillskapas för att utveckla arbetet med livslångt lärande eftersom dessa frågor så starkt berör lokala och regionala myndigheter. En sådan samarbetskommitté kan också spela en viktig roll för den utvidgade unionens framtid.

Bryssel den 14 juni 2001.

Regionkommitténs

ordförande

Jos CHABERT